

Omaishoidon tuen toimintaohjeet

1.2.2024 alkaen

Hyväksytty IkiVapa yhteiset johtotiimissä 16.1.2024

Sisällys

1 Omaishoidon tuen määritelmä ja myöntämisen perusteet	3
1.1 Omaishoidon tuen myöntämisen perusteet.....	3
1.2 Edellytykset omaishoitajalle.....	4
2 Omaishoidon tuen hakeminen ja päätöksenteko	4
2.1 Omaishoidon tuen päätöksenteko	5
2.2 Omaishoidon tuen määräaikaisuus	6
2.3 Omaishoidon tuen sisältö	6
2.4 Palvelu- ja hoitosuunnitelma	7
3 Omaishoitajan asema ja hoitopalkkion veronalaisuus	7
3.1 Toimeksiantosopimus.....	7
3.2 Tapaturmavakuutus.....	7
3.3 Hoitopalkkion veronalaisuus ja työeläke.....	8
4 Omaishoidon tuen hoitopalkkion maksamisen keskeyttäminen	8
4.1 Omaishoidettavasta johtuvat palkkion maksun keskeytykset	8
4.2 Omaishoitajasta johtuvat keskeytykset.....	9
4.3 Muut poissaolot	10
5 Sopimuksen irtisanominen ja purkaminen	10
6 Omaishoitajan lakisääteiset vapaat ja asiakasmaksu	11
6.1 Omaishoitajan ilmoitusvelvollisuus	12
6.2 Lakisääteiset vapaat ympärivuorokautisessa hoidossa.....	12
6.2.1 Osavuorokautinen tai tilapäinen perhehoito.....	12
6.2.2 Asumispalvelu omassa tuotannossa tai ostopalvelussa	13
6.2.3 Asumispalvelu palvelusetelillä	13
6.3 Lakisääteiset vapaat sijaishoitona.....	14
6.4 Palvelusetelillä järjestettävät vuorokautta lyhemmät lakisääteiset vapaat.....	15
6.5 Asiakasmaksut	15
7 Omaishoitajan saama tuki sekä velvollisuudet.....	16
7.1 Omaishoidon asiakasohjauksen ja omaishoidon tuen yksikön tehtävät	17
7.2 Omaishoitajan valmennus	17
7.3 Omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastus.....	18
7.4 Omaishoitajan velvollisuudet.....	18
8 Yhteystiedot	19
9 Asiaa koskevat säädökset	19

1 Omaishoidon tuen määritelmä ja myöntämisen perusteet

Omaishoidon tuki perustuu lakiin omaishoidon tuesta (2.12.2005/937) [Laki omaishoidon tuesta](#). Omaishoito on hoitomuoto, joka tukee heikentyneen toimintakyvyn, sairauden ja/tai vamman vuoksi säännöllistä hoitoa ja/tai huolenpitoa tarvitsevien kaikenikäisten henkilöiden kotona asumista. Säännöllinen hoito ja huolenpito järjestetään hoidettavan kotona omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön toimesta. Konkreettisen henkilökohtaisen avustamisen lisäksi huolenpito voi sisältää myös hoidettavan päivittäisten toimien valvontaa, ohjausta ja tukemista. Ohjauksen, valvonnan ja tuen tarve koskee erityisesti henkilöitä, joilla on mielenterveysongelmia, aivovamma tai muistisairaus, kehitysvammaisia henkilöitä, sekä muita henkilöitä, joilla on psyykkisen tai kognitiivisen toimintakyvyn vajeita.

Omaishoidon tuki ei ole subjektiivinen oikeus, vaan sen myöntäminen perustuu hyvinvointialueen harkintaan. Omaishoidon tuki ei ole tarkoitettu kattamaan hoidosta aiheutuneita kuluja (esimerkiksi lääke- ja terveydenhoitokulut), vaan sitä maksetaan hoidon vaativuuden ja sitovuuden perusteella korvauksena tehdystä hoitotyöstä. Omaishoidon tuen päätöksen tekeminen perustuu aina hoidettavan ja hoitajan monipuoliseen toimintakyvyn ja voimavarojen arviointiin. Arvioinnissa huomioidaan erityisesti arjessa tarvittavan avun määrä sekä hoidon sitovuus ja vaativuus.

Omaishoidon tuen tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon sosiaalinen ympäristö, hoidettavan fyysinen ja psyykinen tila, ikä, muut sosiaali- ja terveystalvet sekä yhteiskunnan muut tukimuodot. Omaishoidon tuella yhdessä muiden sosiaali- ja terveystalveluiden kanssa pyritään takaamaan hoidettavan hyvinvoinnin sekä terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävät talvet. Hoidettavan kodin pitää olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Omaishoidon tuen päätöksenteon tukena käytetään terveydentilaa koskevia lausuntoja sekä muita selvityksiä. Hoidettavan hoidon ja huolenpidon tarve arvioidaan yksilökohtaisesti kotikäynnillä. Kotikäynnillä keskustellaan sekä hoidettavan että omaishoitajutta hakevan kanssa.

1.1 Omaishoidon tuen myöntämisen perusteet

Omaishoidon tuen myöntämisen edellytykset määritellään laissa. Pirkanmaan hyvinvointialueen aluehallitus hyväksyi myöntämisen perusteet 24.10.2022 § 211. Hoitoisuusryhmää ja hoidettavan toimintakykyä arvioitaessa otetaan huomioon hoidettavan ja hoitajan kokonais-tilanne. Mikään tietty diagnoosi ei oikeuta tai edellytä omaishoidon tukeen.

Omaishoidon tukeen ei ole oikeutta, mikäli avun tarve on esimerkiksi pelkästään ruoanlaitossa, siivouksessa, pihatöissä tai asioinnissa kodin ulkopuolella. Arvioinnissa otetaan huomioon myös perheen normaalit sisäiset vastuut, esimerkiksi puolisoitten välinen tavanomainen auttaminen ja vanhempien tavanomainen vastuu lapsesta. Omaishoidon tuki koostuu kolmesta osasta: omaishoitajalle maksettavasta hoitopalkkiosta, hoidettavalle annettavista talveluista ja omaishoitajaa tukevista talveluista. Näistä sovitaan omaishoidon tuen talvelu- ja hoitosuunnitelmassa.

Hoidettavalla pitää olla kotikuntalain tarkoittama kotipaikka hyvinvointialueella, josta hän omaishoidon tukea hakee. Lain mukaan hyvinvointialueen asukkaalla tarkoitetaan henkilöä, jolla on hyvinvointialueella kotipaikka. Jollei henkilöllä ole kotipaikkaa, pidetään häntä sen hyvinvointialueen asukkaana, jossa hän pitkäaikaisesti oleskelee. Mikäli omaishoidettava oleskelee toisella hyvinvointialueella yhtäjaksoisesti yli 3 kuukautta, katsotaan hänet tämän oleskeluhyvinvointialueen asukkaaksi, jolloin omaishoidon tukea haetaan oleskeluhyvinvointialueelta.

1.2 Edellytykset omaishoitajalle

Omaishoitajaksi voi ryhtyä hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen täysi-ikäinen henkilö, jonka hoidettava hyväksyy hoitajakseen ja joka on oman terveytensä ja elämäntilanteensa puolesta soveltuva omaishoitajaksi. Hoitajan terveyden ja toimintakyvyn tulee vastata omaishoidon asettamia vaatimuksia. Hoitajan toimintakykyä arvioitaessa kiinnitetään huomiota muun muassa hänen omiin sairauksiinsa, muistiin, liikuntakykyyn ja elämäntapoihin. Hoitajan sopivuuteen vaikuttaa myös sosiaaliset syyt, esimerkiksi hoitajan liiallinen päihitteiden käyttö.

Joissain tapauksissa hoitaja on itse niin huonokuntoinen, että hoitajan rooli on hänelle kohtuuton. Tällöin riski hoitajan uupumiseen ja kykenemättömyyteen vastata hoidettavan tarvitsemasta hoidosta ja huolenpidosta on suuri. Omaishoitaja on velvollinen ilmoittamaan omaishoidon tuen asiakasohjaajalle terveydentilassaan tapahtuneista olennaisista muutoksista. Omaishoidon tuen asiakasohjaaja voi pyytää lääkärintilauksen tai muun selvityksen hoitajan terveydentilasta tarvittaessa, jolloin omaishoitaja on velvollinen sen toimittamaan. Omaishoidon asiakasohjaaja voi ohjata omaishoitajan myös terveystarkastukseen. Pyydettyjen asiakirjojen toimittamatta jättäminen voi johtaa omaishoidon tuen irtisanomiseen tai hylkäävään päätökseen uudella hakijalla.

Omaishoidon on oltava yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveystalvelujen kanssa hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää. Hoitajan on kyettävä sitoutumaan sekä kantamaan kokonaisvastuu hoidettavasta. Hoitajan on oltava valmis huolehtimaan hoivasta ja huolenpidosta palvelu- ja hoitosuunnitelman mukaisesti sekä toimimaan yhteistyössä hyvinvointialueen omaishoidon tuen asiakasohjaajan kanssa.

2 Omaishoidon tuen hakeminen ja päätöksenteko

Omaishoidon tuki on harkinnanvarainen etuus, jota myönnetään hyvinvointialueen talousarviossa annetun määrärahan puitteissa. Tukea voi hakea ilman erillistä hakuaikaa. Tukea haetaan joko täyttämällä paperinen hakemus ja lähettämällä se postitse tai lähettämällä hakemus sähköisesti. Hakemus kirjataan saapuneeksi, kun se on tullut omaishoidon tuen asiakasohjaukseen.

Pirkanmaan hyvinvointialueen internetsivuilla on sähköinen omaishoidon tuen hakemus, jonka voi tulostaa. Omaishoidon yksikkö voi tarvittaessa ohjeistaa hakemuksen laatimisessa.

Hakemus toimitetaan oman kunnan alueella toimivaan asiakasohjauspisteeseen. Osoitteet löytyvät Pirkanmaan hyvinvointialueen internetsivuilta www.pirha.fi.

Omaishoidon tuen asiakasohjaaja voi katsoa potilastietojärjestelmästä tarvittavat tiedot hakijan terveydentilasta. Mikäli ajantasaisia tietoja ei potilastietojärjestelmästä löydy tai potilastietojärjestelmää ei ole käytössä, niin hakijalta pyydetään enintään 6 kuukautta vanha lääkärintlausunto (B tai C) tai muu terveydenhuollon ammattihenkilön lausunto hakemuksen liitteeksi. Lausunnon tulee sisältää tieto hoidettavan terveydentilasta, toimintakyvystä sekä hoidon-/avuntarpeesta. Sotilasvammalain piiriin kuuluvan hakijan, jonka haitta-aste on vähintään 10 %, tulee toimittaa hakemuksen liitteeksi Valtiokonttorin päätös. Korotusta jo myönnettyyn omaishoidon tukeen voi hakea ottamalla yhteyttä omaishoidon tuen asiakasohjaajaan ja toimittamalla tarvittaessa lääkärin antama selvitys hoidettavan muuttuneesta tuen tarpeesta.

Hakemuksen saapumisen jälkeen omaishoidon tuen asiakasohjaaja on yhteydessä omaishoitajaksi hakeutuvaan henkilöön sopiakseen kotikäynnin. Kotikäynnillä on läsnä omaishoidon tuen asiakasohjaaja, omaishoitaja ja omaishoidettava. Paikalla voi olla myös muita omaisia tai läheisiä, jotka asiakas ja omaishoitaja haluavat osallistuvan kotikäyntiin. Tarvittaessa paikalla voi olla myös muita hoidettavan tilanteen tai terveydentilan tuntevia tahoja esimerkiksi toimintaterapeutti tai fysioterapeutti. Kotikäynnillä keskustellaan ja selvitetään omaishoidettavan toimintakyky ja hoidon tarve. Lisäksi keskustellaan siitä, mitä asioita omaishoitaja tekee ja mitä palveluita asiakas saa muualta tai tekee itse. Myös hoitajan oma terveydentila, elämäntavat (muun muassa päihteidenkäyttö) ja sitoutuminen hoitotyöhön arvioidaan.

Kotikäynnillä omaishoidon tuen asiakasohjaaja neuvoo ja ohjaa eteenpäin myös muihin palveluihin, kuten esimerkiksi hoitotuen hakemiseen, apuvälineasioihin ja mahdollisiin vammaispalveluihin tai kotihoidon palveluihin liittyen. Tarvittaessa voidaan pyytää lisäselvityksiä, esimerkiksi lääkärinlausunto, jotka kuvaavat hoidettavan ja hoitajan terveydentilaa. Myös muilta asiakkaan yhteistyötahoilta voidaan tarvittaessa pyytää lisäselvityksiä. Näitä tahoja voivat olla esimerkiksi koulu, päiväkotit, lapsiperheiden palvelut, lastensuojelu, terapeutit tai muut asiakkaan tuntemat yhteistyötahot.

Jos hakemukseen tai jo myönnettyyn omaishoidon tuen tarkastusta varten pyydettyjä lisäselvityksiä ei ole toimitettu 3 kuukauden kuluessa niiden pyytämisestä, hakemus raukeaa ja siitä tehdään kielteinen päätös. Mikäli kotikäyntiä ei pystytä hakijasta johtuvista syistä toteuttamaan 6 kuukauden aikana, hakemus raukeaa ja siitä tehdään kielteinen päätös.

Omaishoidon tuen hakemuksen käsittelyn vaiheista voi kysyä omaishoidon tuen asiakasohjaajalta.

2.1 Omaishoidon tuen päätöksenteko

Omaishoidon tuen hakemuksen käsittelee asiakkaan omaishoidon tuen asiakasohjaaja tarvittaessa tukenaan moniammatillinen työryhmä, jossa on asiantuntijoita usealta eri taholta. Moniammatillisessa työryhmässä arvioidaan myöntämisperusteiden täyttymistä kotikäynnin kirjausten, toimintakykykartoitusten, lääkärin lausunnon sekä muiden mahdollisten lisäselvitysten perusteella. Näin mahdolliset alue- tai tulkintakohtaiset erot suljetaan pois. Hakijalle

tehdään joko myönteinen tai kielteinen päätös. Valituskelpoisen viranhaltijapäätöksen tekee omaishoidon tuen asiakasohjaaja. Omaishoidon tuesta laaditaan hoitajan ja hyvinvointialueen välille sähköisessä Oima-järjestelmässä toimeksiantosopimus, jossa määritellään sopijapuolten oikeudet ja velvollisuudet. Omaishoidon tuki ja tuen mahdollinen korotus myönnetään ja maksetaan sen kuukauden alusta, kun hakemus on kirjattu saapuneeksi hyvinvointialueelle. Omaishoidon tuki maksetaan hoitokuukautta seuraavan kuukauden viimeisenä päivänä. Mikäli omaishoito todellisuudessa alkaa myöhemmin, maksetaan omaishoidon tuen palkkio hoidon alkamisesta lähtien. Omaishoidon tukea ja tuen korotusta ei makseta takautuvasti.

Tukea tai sen korotusta myönnetään pääsääntöisesti pitkäkestoiseen (yli 3 kuukautta) omaishoittoon, poikkeuksena saattohoitopäätöksen saaneet asiakkaat. Käytännössä hoitaja on yleensä osallistunut hoidettavan hoitoon ja huolenpitoon jo ennen omaishoito-sopimuksen tekemistä.

Omaishoidon tukea ei myönnetä, jos hoidettava asuu sosiaali- ja/tai terveydenhuollon toimintayksikössä, jossa palvelut ovat saatavissa kyseisen yksikön toimesta. Tuen maksaminen lakkautetaan, jos omaishoidettava lapsi tai nuori opiskelee oppilaitoksessa, jossa hän asuu kouluviikkojen ajan oppilasasuntolassa.

2.2 Omaishoidon tuen määräaikaisuus

Omaishoidon tukea koskevat päätökset tehdään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa oleviksi. Päätös omaishoidon tuesta ja omaishoidon tuen toimeksiantosopimus tehdään kestoltaan yhteneviksi.

Määräaikainen päätös ja sopimus on mahdollinen silloin, kun hoidettavan hoidon järjestämisen tarve on määräaikainen (esimerkiksi raskaan hoito-/kuntoutusjakson aikana) tai hoidon tarve on arvioitu määräaikaiseksi (esimerkiksi odotettavissa hoidon tarpeen muuttumisen/asiakkaan kuntoutuminen). Määräaikaisuuden päättyessä asiakas voi hakea omaishoidon tukea uudelleen, mikäli hoidon tarve jatkuu edelleen. Tällöin hakijan tulee tehdä uusi hakemus (suullinen hakemus on riittävä), johon liitetään mukaan ajantasainen nykytilannetta ja toimintakykyä laaja-alaisesti kuvaava lääkärinlausunto (esimerkiksi lääkärinlausunto C) tai epikriisi, mikäli asiakkaan tilanne ei selviä potilastietojärjestelmästä.

2.3 Omaishoidon tuen sisältö

- Hoitopalkkio hyvinvointialueen kanssa sopimuksen tehneelle hoitajalle
- Hoidon turvaamiseksi tarvittavat palvelut, jotka määritellään hoidettavalle laadittavassa palvelu- ja hoitosuunnitelmassa
- Omaishoitajalle lakisääteistä vapaata hoitotyöstä 2–3 vuorokautta kuukaudessa
- Omaishoitajan tapaturmavakuutus, kattaa hoitotyössä tapahtuvat vahingot
- Omaishoidon tuki on eläketurvaan oikeuttavaa tuloa ja omaishoitajan eläketurvasta säädetään julkisten alojen eläkelaissa (81/2016)
- Hoitajalla on oikeus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen sekä valmennukseen

2.4 Palvelu- ja hoitosuunnitelma

Omaishoidon tuesta on aina laadittava palvelu- ja hoitosuunnitelma yhdessä hyvinvointialueen, hoitajan ja hoidettavan kanssa. Palvelu- ja hoitosuunnitelmaan kirjataan, mistä asioista omaishoitaja huolehtii, mitä muita palveluita perheen tueksi on järjestetty ja suunnitelma vapaiden käytöstä. Palvelu- ja hoitosuunnitelma liitetään omaishoitosopimukseen. Palvelu- ja hoitosuunnitelma tarkistetaan tarvittaessa tai omaishoitotilanteen muuttuessa olennaisesti. Suunnitelma tarkistetaan myös hoidettavan tai hoitajan pyynnöstä.

Palvelu- ja hoitosuunnitelmaan kirjataan myös, miten hoidettavan hoito järjestetään, mikäli omaishoitaja sairastuu eikä perheen lähipiiristä löydy henkilöä, joka voisi hoidettavasta huolehtia. Ensisijaisesti omaishoitajan sairastumisesta johtuvan hoidon järjestämiseksi voi käyttää lakisääteisiä vapaita, mikäli niitä on käyttämättä ja siitä sovitaan yhdessä omaishoidon tuen asiakasohjaajan sekä omaishoitajan kanssa. Hoidon järjestämiseksi vaihtoehtoina ovat muun muassa perhehoito tai lyhytaikainen huolenpito asumispalveluyksikössä.

3 Omaishoitajan asema ja hoitopalkkion veronalaisuus

3.1 Toimeksiantosopimus

Lain mukaan omaishoitosopimuksella tarkoitetaan hoitajan ja hoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen välistä toimeksiantosopimusta omaishoidon järjestämisestä. Sopimuksen liitteenä on oltava palvelu- ja hoitosuunnitelma.

Omaishoidon tuesta sopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan. Omaishoidon tuesta laaditaan hoitajan ja hyvinvointialueen välille toimeksiantosopimus, jossa määritellään sopijapuolten oikeudet ja velvollisuudet. Omaishoitajalla ei ole työsopimuslain mukaisia loma-, päiväraha- ja työaika-oikeuksia ja etuuksia.

Omaishoitajan toimeksiantosopimus laaditaan Oima-järjestelmässä. Toimeksiantosopimus allekirjoitetaan ensisijaisesti sähköisesti, joka edellyttää omaishoitajalta voimassa olevaa sähköpostiosoitetta sekä vahvaa tunnistautumista (esimerkiksi mobiilivarmenne tai verkkopankkitunnukset). Mikäli sähköinen allekirjoitus ei ole mahdollinen, omaishoidon tuen asiakasohjaaja tulostaa sähköisesti allekirjoittamansa sopimuksen Oima -järjestelmästä ja lähettää sen omaishoitajalle postissa allekirjoitettavaksi. Omaishoitajan palautettua sopimuksen allekirjoitettuna, omaishoidon tuen asiakasohjaaja kuittaa Oima -järjestelmään sopimuksen allekirjoitetuksi.

3.2 Tapaturmavakuutus

Omaishoitajat ovat tapaturmalain 57 §:n 1 momentin mukaisen tapaturmavakuutuksen piirissä hoitotyössä tapahtuvien tapaturmien osalta. Tapaturman sattuessa tulee omaishoitajan olla välittömästi yhteydessä omaishoidon tuen asiakasohjaajaan tapaturvailmoituksen laatimista varten.

3.3 Hoitopalkkion veronalaisuus ja työeläke

Omaishoidosta maksettava hoitopalkkio on veronalaista tuloa, josta toimitetaan ennakonpidätys. Omaishoitajan tulee hankkia erillinen verokortti omaishoidon tuen palkkiota varten. Verottajan ohjeen mukaan omaishoitajalle ei saa käyttää palkan verokorttia.

Verokortti tulee hankkia jo omaishoidon tuen toimeksiantosopimusta laadittaessa. Verokorttia ei tarvitse toimittaa mihinkään, se päivittyy verottajalta automaattisesti Oima-järjestelmään. Mikäli omaishoidon tuen verokorttia ei ole ajoissa hankittu, on veroprosentti 60 %. Tätä ei omaishoitajalle takautuvasti korvata.

Omaishoidon tuki on eläketurvaan oikeuttavaa tuloa ja omaishoitajan eläketurvasta säädetään julkisten alojen eläkelaisissa (81/2016). Omaishoidon tuen palkkio kartuttaa eläkettä eläkkeen kertymisen yläkäräjaan saakka.

Omaishoitajan eläkkeen kartuttamisen yläkäräjän lähestyessä tulee omaishoitajan olla yhteydessä omaishoidon asiakasohjaajaan sopimuksen päivittämiseksi.

Omaishoidon tuki saattaa vaikuttaa hoitajan saamiin etuuksiin (mm. Kelan etuudet, työkyvyttömyys- tai osatyökyvyttömyyseläke, ansiopäiväraha). Hoitajan tulee itse tarkistaa (etuuden maksajalta) ennen sopimuksen tekoa tuen mahdollinen vaikutus etuuteen.

4 Omaishoidon tuen hoitopalkkion maksamisen keskeyttäminen

Omaishoitaja on velvollinen ilmoittamaan omaishoidon tuen yksikköön kaikki keskeytykset omaishoidossa. Ilmoitukset tulee tehdä viimeistään seuraavan kuukauden 5. päivään mennessä. Hoitajasta johtuvat poissaolot tulee ilmoittaa omaishoidon tuen asiakasohjaajalle heti. Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä seuraa perusteettomasti maksetun tuen takaisinperintä. Mikäli ilmoitusvelvollisuutta laiminlyödään toistuvasti, voidaan omaishoidon sopimus lakkauttaa.

4.1 Omaishoidettavasta johtuvat palkkion maksun keskeytykset

- Hoidettavan terveydentila
  - Mikäli hoidettava joutuu terveydentilasta johtuvasta syystä sairaalahoitoon, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua. Esimerkiksi jos hoidettava joutuu sairaalaan lokakuun 15. päivää, keskeytyy oikeus hoitopalkkion saamiseen marraskuun 16. päivästä alkaen
  - Mikäli hoidettava on sairaalasta, tukikeskuksesta tai muusta vastaavasta paikasta kotikokeilussa tai kotilomilla, ei palkkiota tällaisilta ajoilta makseta.
- Hoidettavan muu tilapäinen poissaolo kuin omaishoidon tuen lakisääteinen vapaa
  - Hoidettavan muut yli vuorokauden kestävät poissaolot keskeyttävät palkkion maksamisen seuraavasta päivästä alkaen. Hoidettavan kotiutuessa, palkkion

maksu jatkuu seuraavasta päivästä alkaen. Esimerkiksi hoidettava on lyhytaikaisessa jaksohoidossa (ei omaishoidon tuen vapaa) 10.–15. päivä, silloin omaishoidon tuen palkkion maksaminen keskeytyy ajalla 11.-15. päivä.

- Mikäli muu poissaolo on yhdenjaksoinen omaishoidon lakisääteisten vapaiden kanssa, pidetään ensin omaishoidon tuen lakisääteiset vapaat. Esimerkiksi hoidettava on jaksohoidossa ajalla 9.–15. päivä. Hoidettavalla on kolme lakisääteistä vapaapäivää ja hänelle on vapaapäivien lisäksi myönnetty harkinnanvarainen lisäjakso. Omaishoidon vapaaksi merkitään 10.-12. päivät ja harkinnanvaraiset lisävapaat ovat 13.-15. päivä. Keskeytys tehdään ajalle 13-15.
- Osavuorokautinen perhehoito ei keskeytä palkkion maksua. Jos osavuorokautista perhehoitoa on yli 35 tuntia /viikko, voidaan palkkioluokkaa alentaa.
- Hoidettavan pitkäaikainen poissaolo
  - Mikäli omaishoidettava oleskelee toisella hyvinvointialueella yhdenjaksoisesti yli 3 kuukautta, katsotaan hänet tämän oleskeluhyvinvointialueen asukkaaksi, jolloin omaishoidon tukea haetaan oleskeluhyvinvointialueelta
- Hoidettavan muutto
  - Hoidettavan muuttaessa pysyvästi esimerkiksi asumispalveluyksikköön tai muutoin pois kotoa, omaishoidontuen maksaminen päättyy muuttoa edeltävään päivään
- Hoidettavan kuolema
  - Omaishoidettavan kuolemantapauksessa palkkio maksetaan kuluvan kuukauden loppuun

4.2 Omaishoitajasta johtuvat keskeytykset

- Hoitajan terveydentila
  - Jos omaishoito keskeytyy hoitajasta johtuvasta syystä, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy seuraavasta päivästä alkaen
  - Mikäli omaishoitajalla on äkillisten tai suunniteltujen terveydenhuoltoon liittyvien käyntien tarve, pyritään ensisijaisesti hoidettavan hoito järjestämään asiakkaan omien verkostojen avulla. Mikäli tämä ei onnistu voidaan hoidettavan hoito järjestää lakisääteisten vapaapäivien avulla, harkinnanvaraisella lyhytaikaisella hoidolla perhehoidossa tai ympärivuorokautisessa hoidossa tai palvelusetelillä.
- Hoitajan pitkäkestoinen poissaolo
  - Mikäli omaishoitajan poissaolo on pitkäkestoinen ja sovitaan, että omaishoidosta huolehtii joku muu omaishoidettavan ja omaishoidon tuen asiakasohjaajan

hyväksymä omainen tai läheinen omaishoitajan poissaolon aikana, voidaan palkkio maksaa omaishoitajalle kahdelta kalenterikuukaudelta.

- Pidemmältä ajalta tulee tilapäiselle hoitajalle tehdä uusi omaishoidon tuen sopimus. Pitämättömät omaishoidon tuen vapaat eivät siirry uudelle sopimukselle.
- Mikäli ulkomailla oleskelu kestää yhdenjaksoisesti yli 3 kuukautta, mutta on kuitenkin väliaikaista, voidaan palkkion maksu keskeyttää ulkomailla oleskelun ajaksi ilman, että tuki irtisanotaan.

- Hoitajan kuolema
  - Omaishoitajan kuolemantapauksessa hoitopalkkion maksaminen keskeytyy seuraavasta päivästä alkaen

4.3 Muut poissaolot

- Omaishoitajan lakisääteinen vapaapäivä ei keskeytä omaishoidon tuen maksamista.
- Omaishoitajasta tai hoidettavasta johtuvat alle vuorokauden kestävät poissaolot eivät keskeytä palkkion maksamista.

5 Sopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Hyvinvointialue voi irtisanoa sopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Jos hoitaja irtisanoo sopimuksen, sopimus päättyy kuukauden kuluttua sopimuksen irtisanomisesta.

Irtisanomisajasta riippumatta sopimus voidaan purkaa välittömästi, jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai hoitajan terveydentilan tai turvallisuuden. Hoitajan terveydentilaan tai elämänhallintaan liittyvät ongelmat voivat olla peruste sopimuksen purkamiselle.

Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutosten takia käy tarpeettomaksi. Jos omaishoito hoidettavan terveydentilan vuoksi keskeytyy tilapäisesti, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua. Mikäli omaishoidettavan poissaolo on yli 3 kuukautta, voidaan sopimus lakauttaa.

Jos omaishoitaja ja hoidettava muuttavat pois siltä hyvinvointialueelta, joka omaishoidon tuen on myöntänyt, tulee omaishoitaja ilmoittaa välittömästi muutosta omaishoidon tuen asiakasohjaajalle. Tuki on hyvinvointialuekohtaisesti myönnettävä etuus ja muutto pois hyvinvointialueelta päättää omaishoidon tuen maksamisen. Mikäli omaishoidettava oleskelee toisella hyvinvointialueella yhdenjaksoisesti yli 3 kuukautta, katsotaan hänet tämän oleskeluhyvinvointialueen asukkaaksi, jolloin omaishoidon tukea haetaan oleskeluhyvinvointialueelta.

Mikäli ulkomailla oleskelu kestää yhdenjaksoisesti yli 3 kuukautta, mutta on kuitenkin väliaikaista, voidaan palkkion maksu keskeyttää ulkomailla oleskelun ajaksi ilman, että tuki irtisanotaan. Pidempi yli 3 kuukauden oleskelu ulkomailla aiheuttaa omaishoidon tuen irtisanomisen. Tuki irtisanotaan 2 kuukauden irtisanomisajalla.

Omaishoidon tuen saaja on velvollinen ilmoittamaan omaishoidon tuen asiakasohjaajalle hoidettavan olosuhteiden muutoksista, omaishoitajan tilanteen muutoksista, hoidon tarpeen oleellisesta muuttumisesta sekä siirtymisestä pysyvästi tai tilapäisesti sosiaali- ja/tai terveydenhuollon palveluyksikköön, jossa palvelut ovat saatavissa kyseisen yksikön toimesta. Omaishoitajalla on sekä hoidettavan että hoitajan osalta ilmoitusvelvollisuus, jos hoidossa, toimintakyvyssä tai hoidon olosuhteissa tapahtuu muutoksia. Etenkin lasten ja nuorten kohdalla lapsen kehittyessä on toimintakyvyssä mahdollista nopeinkin muutokset, jolloin oikeus omaishoidon tukeen tulee arvioida uudelleen. Mikäli muuttuneesta tilanteesta ei ilmoiteta, aiheetta maksettu hoitopalkkio peritään takaisin. Omaishoidon tuen päätös voidaan tehdä määräaikaisena esim. kahdeksi vuodeksi, jos on odotettavissa, että lapsi pystyy kehittyessään hoitamaan itse sairautensa liittyviä asioita.

6 Omaishoitajan lakisääteiset vapaat ja asiakasmaksu

Hoitajalle järjestettävän vapaan tavoitteena on tukea omaishoitajan jaksamista ja sitä kautta varmistaa hoidon laatu. Omaishoitolain 4 §:n 3 momentin mukaan hyvinvointialueen on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan vapaan aikana. Vapaiden järjestäminen mietitään aina yksilökohtaisesti. Hyvinvointialueella on viime-sijassa oikeus päättää vapaan järjestämistavasta. Asiakasta ohjeistetaan sopimaan etukäteen omaishoidon tuen asiakasohjaajan kanssa vapaan pitämisestä ja sen aikaisesta hoitojärjestelystä.

Hyvinvointialueen kanssa omaishoidon tuen sopimuksen tehneellä henkilöllä on oikeus pitää kolme vuorokautta vapaata sellaista kalenterikuukautta kohti, jolloin hän yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin on sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Vapaita kertyy vain kaksi vuorokautta niiltä kalenterikuukausilta, jolloin omaishoidettava on ollut kodin ulkopuolisessa hoidossa yli seitsemän päivän ajan. Omaishoidon tuen lakisääteisten vapaiden käyttö ei vähennä vapaiden kertymistä.

Keskeytykset vaikuttavat omaishoidon tuen palkkioon (katso luvut 4.1. ja 4.2).

Omaishoitajan jaksamisen tukemiseksi suositellaan, että vapaat pidetään säännöllisesti kuukausittain. Kuluvan kuukauden vapaat voi pitää saman kuukauden aikana. Mikäli kuukauden aikana tulee yli seitsemän päivän keskeytys, vapaa-oikeus kuukaudessa on 2 vuorokautta. Vapaat on käytettävä kalenterivuoden aikana eikä käyttämättömiä vapaita hyvitetä. Vapaita ei voi pitää ennakoon, eikä niitä voi siirtää seuraavalle kalenterivuodelle. Hoitojärjestelyistä sovitaan aina omaishoidon tuen asiakasohjaajan kanssa.

Omaishoidon tuen asiakasohjaaja ja omaishoitaja voivat sopia, että tarvittaessa lakisääteisen vapaan voi pitää useampana alle vuorokauden pituisena jaksana. Viime sijassa hyvinvointialue määrittää voidaanko vapaita jakaa. Pirkanmaan hyvinvointialueella omaishoidon vapaan voi jakaa useampaan jaksoon esimerkiksi sijaishoidossa tai osa-aikaisessa perhehoidossa.

6.1 Omaishoitajan ilmoitusvelvollisuus

Omaishoitajalla on velvollisuus ilmoittaa jokainen toteutunut omaishoitajan lakisääteinen vapaa omaishoidon tuen yksikköön. Omaishoitaja voi myös merkitä itse toteutuneet omaishoidon lakisääteiset vapaat Oima-järjestelmään. Pidetyt omaishoidon vapaat tulee olla ilmoitettuna omaishoidon yksikköön tai merkittynä Oima-järjestelmään seuraavan kuukauden 5. päivään mennessä.

Mikäli asiakas peruu sovitun lakisäteisen vapaan jakson alle kolme päivää ennen vapaan alkamista ilman perusteltua syytä, katsotaan lakisääteinen vapaa käytetyksi, vaikka se ei toteutuisikaan. Asiakasmaksua vapaasta ei peritä, jos se ei tosiasiallisesti toteudu.

Omaishoitajan vastuulla on vapaajaksoa sopiessaan tietää, montako omaishoidon lakisääteistä vapaapäivää käytetään. Muihin mahdollisiin lisävapaisiin ja lyhytaikaisiin jaksoihin (esimerkiksi harkinnanvarainen lyhytaikainen perhehoito- tai asumispalvelujakso) pitää olla omaishoidon tuen asiakasohjaajan tai vammaissosiaalityön työntekijän päätös ennen jakson sopimista tai sen aloittamista. Harkinnanvaraiset jaksot keskeyttävät omaishoidon tuen palkkion maksamisen.

Omaishoitajan vastuulla on tiedottaa hoitopaikkaa asiakkaan tarvitsemasta hoidosta ja valvonnasta, ja huolehtia, että mukana on lääkkeiden lisäksi ajantasainen lääkeohjekortti, jossa lukee myös kaikki tarvittavat lääkkeet. Mitään rajoitustoimenpiteitä ei hoitopaikoissa voida toteuttaa omaishoidon vapaiden aikana, jollei niistä ole tehty virallista kirjallista päätöstä ja vapaa järjestetty yksikössä, jossa rajoitustoimenpiteitä saa käyttää.

Vapaita ei voi käyttää akuutteihin, ennalta suunnittelemttomiin hoidettavasta johtuviin keskeytyksiin, esimerkiksi sairaalajaksoihin.

6.2 Lakisääteiset vapaat ympärivuorokautisessa hoidossa

Lakisääteiset vapaat järjestetään ympärivuorokautisesti esimerkiksi perhehoidossa tai asumispalveluyksikössä. Asumispalvelua tuotetaan hyvinvointialueen omana tuotantona, ostopalveluna tai palvelusetelillä. Yhden vuorokauden hoito eli yhden lakisääteisen vapaan käyttö sisältää hoidettavalle ympärivuorokautisen hoidon asumispalveluyksikössä sekä ruokailut. Mukaan otetaan omat lääkkeet ja henkilökohtaiset apuvälineet. Asumispalveluyksiköissä meno- ja lähtöpäivä lasketaan yhdeksi vapaan vuorokaudeksi, omaishoidon tuen asiakasmaksu merkitään lähtöpäivälle.

Koska omaishoidon lakisääteistä vapaiden määrä vaihtelee, tulee omaishoitajan ilmoittaa perhehoitajalle tai asumispalveluyksikköön jo etukäteen kuinka paljon asiakas käyttää omaishoidon vapaita.

6.2.1 Osavuorokautinen tai tilapäinen perhehoito

Pirkanmaan hyvinvointialueen perhehoidon yksiköllä on perhehoitajia, joiden omaan kotiin omaishoidettava voi mennä omaishoidon tuen vapaiden ajaksi. Mahdollisuuksien mukaan

osa perhehoitajista voi tulla myös omaishoidettavan kotiin. Perhehoitajat ovat suorittaneet perhehoidon yksikön järjestämän ennakkovalmennuksen. Perhehoidon järjestämisen lähtökohtana ovat henkilön yksilölliset tarpeet ja omaishoidettavan on mahdollisuus osallistua perhehoitoperheen arkeen. Perhehoitoa voidaan järjestää joko osavuorokautisena perhehoitona (3–6 tuntia) tai tilapäisenä perhehoitona (yli 6 tuntia).

Oima ohje perhehoitoon: Osavuorokautinen perhehoito on 3–6 tuntia, omaishoidon vapaan (24 h) voi jakaa korkeintaan neljään kuuden tunnin osaan. Omaishoitajalla on velvollisuus seurata, ettei omaishoidon vapaa ylitä. Omaishoidon vapaa osavuorokautisena perhehoitona merkitään Oimaan tarkkoina tunteina, kesto ei saa kuitenkaan ylittää 6 tuntia. Mikäli omaishoidon vapaa pidetään tilapäisenä perhehoitona (yli 6 tuntia) mutta ei kuitenkaan yön yli, merkitään Oimaan tarkat tunnit. Jos omaishoidon vapaa pidetään yön yli jatkuvana perhehoitona, merkitään Oimaan 24 tuntia, kuten asumispalveluissakin.

6.2.2 Asumispalvelu omassa tuotannossa tai ostopalvelussa

Palvelun myöntää omaishoidon tuen asiakasohjaaja. Jakson varaus tehdään pääsääntöisesti omaishoidon tuen asiakasohjaajan kautta. Mikäli omaishoitaja varaa jakson itse, tulee omaishoitajan ilmoittaa asumispalveluyksikköön jo etukäteen, kuinka paljon asiakas käyttää omaishoidon lakisääteisiä vapaita. Omaishoitajan tulee ilmoittaa myös omaishoidon yksikköön toteutuneet omaishoidon tuen vapaat. Omaishoidon asiakasmaksu vuonna 2024 on 12,80 € / vuorokausi.

Oima ohje asumispalveluun (oma tuotanto, ostopalvelu): Asumisyksikössä pidetyt lakisääteiset vapaat merkitään Oimaan kokonaisina vuorokausina. Ensimmäiseltä päiväältä (tulopäivä asumisyksikköön) ei tehdä merkintää Oimaan. Esimerkki: Omaishoitaja pitää kolme lakisääteistä vapaata ja hoidettavan jakso on perjantaista maanantaihin. Tulopäivää ei merkitä Oimaan. Omaishoidon vapaa merkitään Oimaan lauantaille, sunnuntaille ja maanantaille. Jakson asiakasmaksu 3 x 12,80 € eli 38,40 €.

Ympäri vuorokautisessa hoidossa omaishoidon tuen vapaat pidetään ensin, tämän jälkeen jakso jatkuu mahdollisesti toisena palveluna. **Esimerkki:** hoidettava on jaksoidossa ajalla 9.–15. päivä. Hoidettavalla on kolme lakisääteistä vapaapäivää ja hänelle on vapaapäivien lisäksi myönnetty harkinnanvarainen lisäjakso. Oimaan omaishoidon vapaa merkitään päiville 10.–12. ja keskeytys päiville 13.–15, jolloin myös palkkion maksu keskeytyy. Jakson asiakasmaksu on omaishoidon tuen osalta 3 x 12,80 €.

6.2.3 Asumispalvelu palvelusetelillä

Ympäri vuorokautisen hoidon palvelusetelin arvo vuonna 2024 on 160 euroa / vuorokausi. Ympäri vuorokautisen hoidon omavastuu vuonna 2024 on asiakasmaksulain mukainen 12,80 € vuorokausi, jonka palveluntuottaja perii asiakkaalta. Palvelusetelin myöntää omaishoidon tuen asiakasohjaaja. Omaishoitaja on vastuussa siitä, että hänellä on voimassa oleva päätös palvelusetelistä ennen jakson sopimista.

Oima ohje asumispalveluun (palveluseteli): Omaishoidon vapaan katsotaan tulleen pidityksi, kun palveluseteli on asiakkaalle laadittu. Omaishoidon yksikkö merkitsee vapaat pidityksi niiden myöntämisen yhteydessä. Mikäli jo tehty palveluseteli tulee perustellusta syystä poistaa, tulee omaishoitajan sopia tämä omaishoidon tuen asiakasohjaajan kanssa.

6.3 Lakisääteiset vapaat sijaishoitona

Hyvinvointialue voi järjestää omaishoitajan vapaan sijaishoitona, tekemällä omaishoidon tukea koskevassa laissa säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta. Lisäksi edellytyksenä on, että hoidettavan henkilön mielipide otetaan huomioon ja että järjestely arvioidaan hoidettavan henkilön edun mukaisesti. Omaishoitaja hankkii itse soveltuvan täysi-ikäisen sijaishoitajan, jonka kanssa toimeksiantosopimus tehdään. Sijaishoitajaksi ei suositella samassa taloudessa asuvaa perheenjäsentä, mutta harkinnanvaraisesti tämäkin on mahdollista, mikäli muut lakisääteisen vapaan aikaiset järjestelyt eivät sovi omaishoitoperheelle. Viime kädessä hyvinvointialue voi ratkaista, katsotaanko sijaishoito perheelle soveltuvaksi vapaiden käyttömuodoksi.

Sijaishoitajan toimeksiantosopimus laaditaan Oima-järjestelmässä. Toimeksiantosopimus allekirjoitetaan ensisijaisesti sähköisesti, joka edellyttää sijaishoitajalta voimassa olevaa sähköpostia sekä vahvaa tunnistautumista (esimerkiksi mobiilivarmenne tai verkkopankkitunnukset). Sijaishoitajaa koskevat samat irtisanomisajat kuin omaishoitajaa. Sijaishoitosopimusta ei voida tehdä takautuvasti. Mikäli sijaishoitaja laiminlyö velvoitteensa (esimerkiksi hoidettavan hoito ja/tai toteutuneiden sijaishoitotilmoitusten väärinkäyttö), voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa. Toimeksiantosopimus tehdään toistaiseksi voimassa olevaksi, paitsi niissä tilanteissa, joissa omaishoidontuki on myönnetty määräajaksi tai sijaishoitajan kanssa erikseen sovitaan määräajaksi sopimuksesta.

Sijaishoitajalle maksettava palkkio määritellään omaishoidettavan hoitoisuusryhmän mukaan. Asiaksmaksu laskutetaan 12,80 € / toteutunut vuorokausi. Sijaishoidossa ei makseta kilometrikorvauksia.

Omaishoidon tuen asiakasohjaaja ja omaishoitaja voivat sopia lakisääteisen vapaan pitämisestä alle vuorokauden pituisina sijaishoitotunteina. Omaishoitajan vastuulla on seurata sijaishoitovuorokauden tuntien toteutumista. Omaishoidon yksikköön ja Oima-järjestelmään ilmoitetaan vain täydet (24 h) vuorokaudet. Sijaishoitajalle maksetaan hoitopalkkio toteutuneiden vuorokausien mukaan. Omaishoitaja ilmoittaa toteutuneet vuorokaudet omaishoidon tuen yksikköön tai merkitsee toteutuneet omaishoidon vapaat Oima-järjestelmään. Yksi omaishoidon vapaa = yksi sijaishoidon palkkio, josta peritään yhden vuorokauden asiakasmaksu 12,80 €. Koska omaishoidon lakisääteistä vapaiden määrä vaihtelee, tulee omaishoitajan ja sijaishoitajan seurata itse ansaittujen vapaiden sekä toteutuneiden sijaishoitotuntien määrää. Vapaita ei voi pitää etukäteen. Omaishoitaja ja sijaishoitaja voivat keskenään sopia, että vapaa voi olla alle 24 tuntia ja omaishoitaja merkitsee Oimaan kokonaisen vuorokauden.

Oima ohje: Omaishoitaja merkitsee sijaishoitona pidetyt lakisääteiset vapaat Oimaan kokonaisina vuorokausina. Omaishoidon yksikkö merkitsee sijaishoitajalle palkkion toteutuneiden

omaishoidon vapaiden mukaan. Sijaishoidossa pidettyjä vapaamerkintöjä ei voi tehdä Oimaan alle 24 tunnista. Sijaishoitaja ei merkitse Oimaan toteutuneita hoitopäiviä vaan merkinnät tekee omaishoitaja.

Oimaan merkintä tulee laittaa päivään, jolloin sijaishoidon vuorokausi (24 h) on tullut täyteen. Yksi merkintä Oimaan = yksi omaishoidon vapaa ja yksi omaishoidon asiakasmaksu (12,80 €). Kaikki toteutuneet hoitopäivät tulee olla ilmoitettuna / merkittynä seuraavan kuukauden 5.pvään mennessä.

6.4 Palvelusetelillä järjestettävät vuorokautta lyhemmät lakisääteiset vapaat

Alle vuorokauden kestävät omaishoidon tuen vapaat voidaan järjestää myös palvelusetelillä omaan kotiin tai palvelusetelillä päivätoimintaan. Palvelusetelin arvo on 125 euroa ja yksi palveluseteli vastaa yhtä lakisääteistä vapaapäivää. Kotiin vietävän palvelun ja päivätoiminnan palvelusetelissä ei ole omavastuusuutta. Palvelusetelin myöntää omaishoidon tuesta vastaava työntekijä. Mahdollisen palvelusetelin arvon ylittävän osan asiakas maksaa itse.

Palveluseteleitä voidaan käyttää hoitajan palkkaamiseksi kotiin niin moneksi tunniksi kuin asiakkaan valitsema palveluntuottaja palvelua antaa tai setelillä voi ostaa palvelua päivätoimintakeskuksesta. Asiakas valitsee palveluntuottajan omaishoidon tuen yksikön ylläpitämästä luettelosta. Lisätietoja voi kysyä omaishoito.palveluseteli@pirha.fi

Kotiin annettava palvelusetelillä järjestettävä palvelu sisältää omaishoidon tuen asiakkaalle kotiin annettavan hoidon ja huolenpidon hoitajan poissa ollessa. Kotona annettavaan hoitoon kuuluvat henkilökohtainen hoiva- ja huolenpito, terveyden- ja sairaanhoidolliset toimenpiteet, ruokailu, tarvittaessa ruuan valmistukseen liittyvät asiat, liikkumisessa avustaminen sekä vaatehuoltoon liittyvät asiat. Asiakasta tuetaan sosiaaliseen kanssakäymiseen, ihmissuhteisiin, virkistykseen ja harrastuksiin liittyvissä tilanteissa. Vapaan aikainen hoito kohdistuu pääsääntöisesti vain omaishoidettavaan, ei esimerkiksi perheen muihin lapsiin tai siivoukseen. Omaishoitaja on vastuussa siitä, että hänellä on voimassa oleva päätös palvelusetelistä ennen jakson sopimista. Omaishoitajan tulee myös tarkistaa palveluseteleiden voimassaolopäivät ennen jakson sopimista. Omaishoitaja tilaa itse palvelun palveluntuottajalta saatuaan palvelusetelin. Omaishoitaja ilmoittaa palveluntuottajalle tarvittavat tiedot hoidettavan hoitoon olennaisesti vaikuttavista asioista.

Oima ohje: Omaishoidon vapaan katsotaan tulleen pidetyksi, kun palveluseteli on asiakkaalle laadittu. Omaishoidon yksikkö merkitsee vapaat pidetyksi niiden myöntämisen yhteydessä. Mikäli jo tehty palveluseteli tulee perustellusta syystä poistaa, tulee omaishoitajan sopia tämä omaishoidon tuen asiakasohjaajan kanssa.

6.5 Asiakasmaksut

Omaishoidon tuen palkkion ohella myönnettyistä palveluista peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain ja -asetuksen mukaiset sekä hyvinvointialueen päättämät maksut.

Omaishoidon lakisääteiset vapaat laskutetaan asiakkaalta Oima-järjestelmän kautta. Lakisääteinen omaishoidon tuen vapaan asiakasmaksu on 12,80 euroa / vuorokausi. Mikäli omaishoidon tuen lakisääteinen vapaa on järjestetty palvelusetelillä:

- Palvelusetelillä järjestettävästä ympärivuorokautisesta omaishoidon tuen vapaasta palveluntuottaja perii omavastuun 12,80 euroa / vuorokausi.
- Palveluseteli kotiin tai palveluseteli päivätoimintaan on asiakkaalle maksutonta

Omaishoitolain 4 § 2 momentin mukaan hyvinvointialue ja omaishoitaja voivat sopia, että omaishoitaja pitää vapaansa useampana alle vuorokauden pituisena jaksona siten, että jaksosten pituus on yhteensä enintään vuorokausi. Vapaasta, joka, pidetään useammassa alle vuorokauden jaksossa, voidaan periä enintään yksi asiakasmaksulain 6 b §:n tarkoittama maksu vapaata vuorokautta kohti eli enintään 12,80 euroa. Asiakasmaksu voidaan periä ensimmäisen vapaajakson alkaessa.

Mikäli asiakkaalla on vammaispalvelulain mukainen palveluasuminen omaan kotiin ja omaishoidon tuki on määritely osaksi tätä palvelua, asiakasmaksua omaishoidon tuen vapaista ei peritä. Omaishoidon tuen vapaan asiakasmaksua ei peritä sotiemme veteraaneilta.

Lakisääteisen vapaan aikana annettujen palvelujen maksut (12,80 € / vuorokausi) ovat kokonaan maksukaton ulkopuolella. Maksualennusta tai vapautusta maksusta voi hakea Maksualennuslomakkeella [Hakemus tasasuuruksen asiakasmaksun alennuksesta/vapautuksesta \(pirha.fi\)](#) tai pyytää lomaketta omaishoidon tuen asiakasohjaajalta.

7 Omaishoitajan saama tuki sekä velvollisuudet

Palvelu- ja hoitosuunnitelmaan kirjataan omaishoitajan tekemää hoitotyötä tukevat palvelut. Lain edellyttämien sosiaalihuollon palvelujen lisäksi voidaan käyttää myös muita tukimuotoja tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan. Omaishoidettavan on mahdollista käyttää omaishoidon tuen lisäksi hyvinvointialueen muita palveluita, kuten vammaispalveluita tai kotihoidon palveluja. Näiden palveluiden käytöstä tulee keskustella omaishoidon tuen asiakasohjaajan kanssa, koska niiden määrällä voi olla vaikutusta omaishoidon tukeen.

Palvelu- ja hoitosuunnitelmaan kirjataan, miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana. Omaishoitotilanteet ovat aina yksilöllisiä ja niiden kesto voi vaihdella suuresti. Omaishoitotilanne muuttuu hoidettavan ja hoitajan toimintakyvyn ja voimavarojen muuttuessa. Omaishoidon tuen sisältö tulisi sopeuttaa näihin muutoksiin. Hoitaja on velvollinen ilmoittamaan omaishoidon tuen asiakasohjaajalle muuttuneesta tilanteesta. Muuttuneet tilanteet voivat koskea muun muassa hoidettavan hoitoisuutta, hoitajan omaa terveyttä ja kykyä hoitaa läheistään, tai palveluiden käyttöä ja määrää.

Jokaisella omaishoitajalla ja hoidettavalla on osoitettu omaishoidon tuen asiakasohjaaja. Omaishoidon tuen yksikkö toimii omaishoitoperheiden tukena erityisesti omaishoidon palkkioiden maksatus- sekä asiakaslaskutusasioissa.

7.1 Omaishoidon asiakasohjauksen ja omaishoidon tuen yksikön tehtävät

- Omaishoidon tuen asiakasohjauksen tehtävät
- Omaishoidon tuen hakemuksen käsittely
- Päätös ja toimeksiantosopimus omaishoidon tuesta
- Omaishoidon tuen vapaiden järjestely yhdessä omaishoitajan ja -hoidettavan kanssa

Omaishoidon tuen yksikön tehtävät

- Antaa tietoa tuesta, palveluista, oikeuksista ja käytännöistä
- Omaishoidon tuen palkkioiden maksatus ja asiakaslaskutus
- Omaishoidon vapaiden merkitseminen Omaan
- Omais- ja sijaishoitajien Oima-tuki
- Omaishoidon vapaan palvelusetelin koordinointi
- Omaishoitajien valmennukset
- Yhteistyö omaishoitajärjestöjen kanssa
- Yhteistyö eri palveluntuottajien kanssa

7.2 Omaishoitajan valmennus

Pirkanmaan omaishoidon tuen yksikkö järjestää 6 kertaa vuodessa omaishoidon tuen valmennuksen, joka on tarkoitettu ensisijaisesti uusille omaishoitajille. Valmennuksessa käydään läpi omaishoidon tukeen kuuluvat asiat, kuten vapaiden käyttö. Lisäksi järjestöt esittelevät omaishoitajille suunnattua toimintaansa.

7.3 Omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastus

Omaishoitajalla on oikeus maksuttomaan hyvinvointi- ja terveystarkastukseen. Omaishoidon tuen myöntämisen yhtenä edellytyksenä on, että hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia. Ikääntyneiden omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset perustuvat ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annettuun lakiin (980/2012). Työikäisten omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset perustuvat terveydenhuoltolakiin (1326/2010).

Omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastuksen tekee terveydenhuollon ammattihenkilö, joka on perehtynyt omaishoitoon liittyviin erityiskysymyksiin, useimmiten terveydenhoitaja.

Terveystarkastus on omaishoitajalle maksuton ja vapaaehtoinen. Terveystarkastuksessa saat tukea terveyteesi, hyvinvointiisi ja jaksamiseesi liittyvissä kysymyksissä. Lisätietoa antaa omaishoidon tuen asiakasohjaaja.

7.4 Omaishoitajan velvollisuudet

- Hoitajan on kyettävä sitoutumaan sekä kantamaan kokonaisvastuu hoidettavasta
- Hoitajan on oltava valmis huolehtimaan hoivasta ja huolenpidosta palvelu- ja hoitosuunnitelman mukaisesti sekä toimimaan yhteistyössä omaishoidon tuen asiakasohjaajan sekä omaishoidon tuen yksikön kanssa
- Hoitajalla on sekä hoidettavan että hoitajan osalta ilmoitusvelvollisuus, jos hoidossa, toimintakyvyssä tai hoidon olosuhteissa tapahtuu muutoksia
- Hoitajalla on velvollisuus ilmoittaa kaikki omaishoidon tuen palkkion maksun keskeytymiseen vaikuttavat asiat
- Hoitajalla on velvollisuus ilmoittaa kaikki toteutuneet omaishoidon tuen vapaat omaishoidon tuen yksikköön

8 Yhteystiedot

Omaishoidon tuen asiakasohjaus

Omaishoidon tuen asiakasohjaajan yhteystiedot annetaan omaishoitajalle hakuprosessin käynnistyessä

Omaishoidon tuen yksikkö

Puhelinpalvelu arkisin kello 9–12, tiistai kello 14–17

puh. 040 504 5134 (takaisinsoittopalvelu)

pirkanmaanomaishoito@pirha.fi

omaishoito.palveluseteli@pirha.fi (kaikki palveluseteliasiat)

Oima-järjestelmä

www.oima.fi

Kirjautuminen osoitteessa: <https://minun.oima.fi/>

Lisätietoja ja ohjeita Oiman käyttöön saa omaishoidon tuen asiakasohjaajalta ja omaishoidon tuen yksiköstä

Kotitori

Pirkanmaan Kotitorilta saat ohjausta ja neuvontaa esimerkiksi kotiin saatavista palveluista, asumisesta, apuvälineistä, digitaalisista palveluista, liikkumisesta, taloudellisista etuuksista, harrastus- ja virkistysmahdollisuuksista sekä järjestöjen toiminnasta.

puh. 040 733 3949

kotitori@pirkanmaankotitori.fi

9 Asiaa koskevat säädökset

Laki omaishoidon tuesta (937/2005)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista, asiakaslaki (812/2000)

Asiakasmaksulaki (939/2005)

Hallintolaki (434/2003)

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

Tapaturmavakuutuslaki (608/1948)

Julkisten alojen eläkelaki (81/2016)

Työsopimuslaki (55/2001)

Lastensuojelulaki (417/2007)

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä (569/2009)

Perhehoitolaki (263/2015)